



Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de erroribus Pelagianorum, de gratia, de iustificatione & merito,
de virtutibus theologicis & quatuor cardinalibus, ac de ineffabili mysterio
incarnationis

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Disp. XIX. De potentia animæ Christi

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77177](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77177)

DISPUTATIO XIX.

De potentia animæ Christi.

Ad Questionem 13. D. Thomæ.

Postquam egit S. Doctor de gratia atque scientia animæ Christi, à qua. 7. usque ad 12. Tractat. quæst. 13. de alia perfectione ipsius, scilicet de potentia seu virtute activa quam habuit, præsertim quoad supernaturales actiones, de qua etiam nos articulis sequentibus differemus.

ARTICULUS PRIMUS.

Vagæ errores circa potentiam Christi refutuntur ac reselluntur.

Circa potentiam Christi varia fuerunt Judæorum, Ethnicorum, & Hæreticorum deliria. In primis enim quidam Judæi & Ethnici, Christi miracula supernaturaliter edita, retulerunt ad magicam pronuntiationem nominis Dei, ut referunt Epiphanius hæresi 30. Ludovicus Vives lib. 3. de verit. fidei cap. 11. & Arnobius lib. 1. num. 27. ubi Ethnicos de Christo sic loquentes inducit: *Magus fuit, clandestinis artibus omnia illa perfecit: Ægyptiorum ex adieu, Angelorum potentium nomina, & remota furatus est disciplinas. Quali verò Dæmones & artes magicæ possint mortuos semiputridos & fetentes, ut Lazarum, repente suscitare, & cæcos à nativitate illuminare, aliaque similia patrare miracula. Addo quod, nulla major virtus hucusque Christi miraculis se opposuit, cum tamen Deus soleat, & ad ejus providentiam pertineat, falsa miracula cum sunt, veris refutare ac vincere, ut patet in Magis Pharaonis superatis à Moysè, Exodi 7. & 8. Efficax etiam ad hanc calumniam confutandam argumentum desumi potest ex eo, quod magia per Christi doctrinam passa excidium, non possit fingi ab eo adhibita ad edenda opera extraordinaria & miraculosa quæ fecit.*

22 Secundò nefarii quidam Apostata, ut testatur Michaël Medina, lib. 2. de recta fide in Deum cap. 7. Christi miracula tribuerunt corporis ejus temperamento, quod optimum fuisse dicebant, & ad pondus, live ad justitiam, ratione cujus poterat virtute naturali super aquas incedere, & in quo vis elemento se collocare, claudos erigere, leprosos mundare, cæcos illuminare, & omnibus rebus imperare: nam sicut homo (inquirebant) imperat cæteris animalibus, eò quod illis præstet temperamenti bonitatem; sic quia Christus omnibus rebus præstavit temperamenti perfectionem, potuit illis omnibus imperare & dominari, subindeque verà miracula edere.

3 Verùm hic error, merum delirium ac dementia est: quomodo enim potuit Christus vi temperamenti imperare Dæmonibus, qui puri spiritus sunt, & quibus ratione temperamenti non præcellerat? Quia etiam ratione potuit corpus grave sistere super aquas leviores humano corpore, quantumvis optimè temperato? Quomodo tandem vi ejusdem temperamenti potuit ægrotos etiam absentes (ut Reguli filium, & Centu-

rationis servum) confestim sanare, & quod mirabilius est, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

Ab hac dementia parùm distat error similitudinis, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

3 Ab hac dementia parùm distat error similitudinis, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

3 Ab hac dementia parùm distat error similitudinis, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

3 Ab hac dementia parùm distat error similitudinis, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

3 Ab hac dementia parùm distat error similitudinis, solo imperio mortuos suscitare, absentia cognoscere, futura libera prædicere, & cordis secreta revelare?

triduanum Lazarum, hæc scribit : *Infirmus es & mulier. Nescit modum mulier, Christum etiam corpore minime presentem, divinitatem adesse potentiam, sed presentiam corporis vim Præceptoris meretur.* Ergo ex Scriptura & Patribus, Christus dum in terris degeret, corporali præsentia, non erat ubique, sicut Ubiquitas asseriebant.

Quod verò Christi humanitas ex unione ad Verbum non fuerit facta omnipotens, ut illi etiam affirmabant, hoc discursu Theologico convincitur. Solus Deus omnipotens esse potest: Sed Christi humanitas Verbo hypostaticè unita, ita distincta à divinitate permanit, ut Dea effecta non fuerit. Ergo ex vitalis unionis, nec est, nec dici potest omnipotens simpliciter. Minor est de fide. Major verò ostenditur primò ratione D. Thomæ, hic art. 1. Cum unumquodque agat, secundum quod est in actu, & in actu constituitur per formam, quæ vel sit natura rei, vel naturam constituat, & omnipotentia divina sit potentia quæ Deus res ad extra producit, est proprietas consequens naturam divinam: Sed proprietates naturam aliquam consequens, convenire nequit nisi illi cui convenientialis naturæ. Ergo omnipotentia simpliciter, solum ei potest convenire, cui convenit esse Deum, & consequenter solus Deus est omnipotens.

Secundò, Omnipotentia habet pro termino vel objecto id quod contradictionem non implicat, ut docet D. Thomas 1. part. quæst. 25. art. 3. cum autem terminus potentie factive debeat contineri in subiecto eminenter, vel formaliter, solus ille omnipotens esse potest, in quo omne quod non implicat fieri, aliquo ex his modis continetur: Sed soli Deo potest huiusmodi continentia competere, cum ipse solus habeat esse illimitatum, & infinitum; Ergo soli Deo convenit omnipotentia simpliciter.

Tertiò, De ratione omnipotentis simpliciter est independentia ab alio agente priori, & carentia subordinationis in agendo: Sed solus Deus potest huiusmodi independentiæ & carentiæ subordinationis gaudere, cum omne quod Deus non est, à Deo in agendo ut à prima causa dependeat, sicut dependet in essendo: Ergo solus Deus potest esse omnipotens.

Denique, Ab omnipotente simpliciter dependet in fieri & conservari omne ens creatum occultens: Sed à solo Deo potest omne ens creatum dependere in fieri & conservari, cum nullum sit ens creatum, quod saltem in primo fieri possit dependere à seipso: Ergo soli Deo convenit esse omnipotentem simpliciter.

Nec obstant verba illa Matthæi ultimo: *Datum est vobis omnis potestas in celo & in terra*, quæ de Christo ut homine intelligunt plures ex Sanctis Patribus, quos refert S. Thomas in cætona aurea. Nam idem S. Doctor super hunc locum Matthæi, & in 3. dist. 14. quæst. unica art. 4. ad 1. docet hæc verba dupliciter posse exponi. Primò de Christo secundum divinitatem, cui data est omnipotentia, sicut data est illi essentia divina, per generationem æternam. Secundò de Christo quatenus homine, non quia humanitati sumptæ in abstracto conveniat omnis potentia, sed humanitati in concreto, ratione suppositi terminantis humanitatem; quia scilicet per gratiam unionis in tempore factum est, ut Verbum quod in seipso ab æterno erat omnipotens, cum omnipotentia uniretur humanitati, & esse omnipotentem predicaretur de Christo.

Tom. IV.

Alii hæc verba intelligunt de omni potestate spiritali ad salutem hominum ordinata, quæ Christo convenit secundum humanitatem, & dicitur data specialiter post resurrectionem, quia tunc specialiter innouit, nam in Scriptura dicitur aliquid fieri, quando innouit, iuxta illud Psalm. 2. *Ego hodie genui te*, quod dictum est de Christo ab inferis resurgenti, quia per resurrectionem manifestata est æterna generatio Verbi terminantis humanitatem.

Eodem modo intelligi debent hæc verba Christi Matth. 11. *Omnia vobis tradita sunt à Patre meo*: nam per *omnia*, vel intelligenda est salus omnium fidelium, quæ Christo ut homini à Patre commissa est, ut interpretatur Theodoretus. Vel, ut alii exponunt, Christus his verbis solum significare volebat, quod ei, in quantum Deo, contulit omnia pater æternus, quia genuit eum omnipotentem, sicut ipse Pater est omnipotens.

Denique hæc & similia loca intelligi & explicari possunt, de morali quadam communicatione divinæ omnipotentie, quæ Christo ut homini, ratione unionis hypostaticæ facta est: quamvis enim nullam potentiam physicam, operum omnium supernaturalium principiativam, Christi humanitati tribuamus, in ea tamen agnoscimus moralem quandam potentiam, omnium miraculorum patrativam, sitam in potestate ad libitum exercendi opera supernaturalia, per Dei omnipotentiam sibi ad id assistentem, semperque paratam exequi quod Christus optaret. Neque enim, ut aliis Sanctis potestas miraculorum transeuntur quandoque conceditur, in Christo transeunt tantum exiit; sed (ut art. sequenti 3. ostendimus) Christo hæc potestas naturæ suæ transiens, ad modum habitus inerat, & permanenter; ideoque semper Deus paratus erat ad Christi nutum exequi omnia miracula, quæ consentaneè ad finem Incarnationis facere cupiebat. Unde Joan. 11. Christus mox Lazarum suscitaturus, ita Patrem alloquitur: *Ego autem sciebam, quia semper me audis.* Et Matth. 9. *Ut autem scribis quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, tunc ait paralitico: surge, tolle lectum tuum, &c.* Hinc etiam Basilii Seleucias orat. 33. in illa insigni expressione miraculi multiplicatorum à Christo panum, ita rem manibus Christi tribuit, de quibus ait effloruisse panes inartatos, & absque rustico sudore partos, excluso agro, areh, molâ, clybano, ut tamen statim subdat, causam multiplicationis fuisse, quia aderat creator, & præsto erat ad nutum humana Christi voluntatis Deus regens, & verbo virtutis suæ portans omnia.

ARTICULUS II.

An humanitas Christi, seu Christus ut homo, instrumentaliter physice, vel solum moraliter, ad productionem gratiæ, & miraculorum, aliorumque effectuum supernaturalium concurrat?

Solum hic est questio de causalitate instrumentali, ostendimus enim in Tractatu de gratia, contra Medinam & Cabreram, Christum, in quantum hominem, non esse causam principalem gratiæ sanctificantis, sed illius productio-

15
D. p. 4.
art. 1.

liii 3

nem

nem soli Deo ut causae principali tribui posse. A Certum est etiam & indubitatum apud Theologos, Christum ut hominem, esse causam saltem moralem gratiae sanctificantis & miraculorum, aliorumque operum supernaturalium quae ad finem Incarnationis conducunt, cum omnes illos effectus de condigno meruerit. Unde solum difficultas est de concursu physico instrumentali, an illum habuerit Christi humanitas circa miracula & gratiam sanctificantem; Nam circa hoc variae sunt Auctorum sententiae.

Prima negat Christum ut hominem esse causam physicam ullius gratiae dependenter ab eius meritis, etiam post ipsius conceptionem collata, idemque docet de operibus miraculosis, & aliis effectibus supernaturalibus, consequenter ad executionem Incarnationis à Deo factis. Ita ex antiquis Theologis Altfildorensis, Albertus magnus, D. Bonaventura, & ex recentioribus Vazquez, ex Thomistis verò Melchior Cano.

Secunda praecedenti extreme opposita asserit humanitatem Christi non tantum moraliter, sed etiam physice, causare gratiam, operationes miraculosas, aliosque effectus supernaturales, non solum productos post ejus Incarnationem, sed etiam ante illam, tempore antiquorum Patrum. Hanc sententiam non improbabilem reputat Medina, pro eaque refert Capreolum.

Tertia distinctione utens circa humanitatem Christi, etiam consequenter ad executionem ipsius assumptionis consideratam, dicit quod quandiu fuit in terris, concurrat physice instrumentaliter ad productionem gratiarum in illis quos Christus immediate iustificavit, quales fuerunt Magdalena, Matthaeus, & alij idemque docet de miraculis quae per seipsum operatus est adhuc vivens vita mortali; negat tamen ipsum modo in caelis existentem concurrere physice, etiam instrumentaliter, ad effectus supernaturales qui sunt in Ecclesia militante. Ita Andreas Vega lib. 7. in Trident. cap. 14.

§. I.

Verba sententiae sequentibus conclusionibus statuantur.

Dico primò: Humanitas Christi, sive Christus ut homo, fuit causa solum moralis gratiae ante executionem Incarnationis antiquis Patribus collata.

Hanc conclusionem omnino certam existimo, eamque hac ratione evidenti & plane demonstrativa ostendo. Res adhuc futura, quando futura est, nequit esse causa physica alicujus effectus: Sed ante incarnationem humanitas Christi erat adhuc futura: Ergo non fuit causa physica, sed duntaxat moralis, gratiae tunc collata antiquis Patribus. Minor constat, Major probatur. Res adhuc futura nequit physice operari, cum operari physice praesupponat esse sive existere physicum suae causae: Ergo nec esse causa physica, ut magis declarabitur §. sequenti, in responsione ad quintam objectionem.

Dico secundò: Humanitas Christi, sive Christus ut homo, fuit causa instrumentaliter physica gratiae, miraculorum, aliorumque effectuum supernaturalium, quae immediate per seipsum operatus est, quando erat in hac vita mortali.

Probatur primò ex Scriptura, dicitur enim Joan. 20. quod Christus insufflavit Apostolis, &

dixit eis, accipite Spiritum Sanctum. Sed contra Spiritum Sanctum, atque adeo gratiam, insufflando, est eam physice causare, ut contra: Christus ut homo fuit causa physica instrumentalis gratiae quam contulit quando erat in hac vita mortali.

Idem dicendum de miraculis. Scriptura enim testatur, Christum plura miracula operatum esse per contactum suae mundissime carnis, ut sanavit coecum à nativitate, liniendo ipsius oculos, & surdum digitis mittendo in aures eius. Item Lazarum resuscitavit, dicendo & clamando, Lazare veni foras, ut inniteret Verbum Domini tribuere suae voci virtutem instrumentalem ad illum resuscitandum, juxta illud Psalm. 67. Dabit voci suae vocem virtutis. Denique Luca 6. de Christo dicitur, quod virtus & signa operabatur omnes. Et ipsemet Christus Luca 8. postquam mulierem sanguinis fluxu laborantem curasset, dixit: Non virtutem de me exiit. Quod non potest explicari de virtute morali, quia cum meritis rationis sit, non potest dici, si valde improprie & metaphorice, exire de corpore.

Probatur secundò conclusio ex Concilio Ephes. 1. can. 1. ubi definitur carnem Christum vivificantem, propter unionem ad Verbum, quod vitam habet divinam. Sed caro Christi non est vivificatrix secundum moralem causalitatem, sive secundum rationem meriti, quia cum tota ratio meriti ad animam pertineat, ergo solum potest dici vivificatrix, ratione virtutis instrumentaliter physicae, ex unionem ad Verbum ipsi collata. Unde notat Cyrillus lib. 1. in Joan. cap. 14. quod Christus in existentiis mortuis, non solum verbo atque imperio, sed Deus utebatur, verum etiam carnem suam quod cooperatricem nonnunquam adhibebatur, constat Luca 7. cum filium viduae Naimi resuscitavit; narrat enim Evangelista, quod Christus ut illum ad vitam revocaret, accipit & tangit loculum, ut nimirum ostenderet (inquit Cyrillus) carnem quoque suam, quoniam etiam ex eo comparatur, rat, vivificantem esse. Euthymius etiam in cap. 7. Lucae, miraculosa illius adolescentis resurrectionem, & virtutem illam vivificantem carnem Christi pendens, ait: Quoniam admodum ferrum quod in igne aliquo tempore permansit, habet ignis operatur, itaque quoque sancta ipsius Christi caro, divinitus unita, quae divinitus sunt operatur. Quod exemplum veram & physicam causalitatem humanitatis Christi in opera miraculosa ab eo elicta, aperte significat: Ex quibus patet quam falso Vazquez alleruerit, nunquam SS. Patres in mentem venisse, Christi humanitatem physice concurrere ad productionem gratiae & miraculorum.

Hanc etiam conclusionem sciadent omnes rationes pro sequenti adducenda: si enim humanitas Christi tunc existens in caelis, & sedens ad dexteram Patris, est instrumentum non solum morale, sed etiam physicum, ad causandam gratiam, & patranda miracula, à fortiori id ei competebar, dum existeret in terris, in ordine ad effectus miraculosos, quos tunc operabatur, & gratiam tunc conferebat. Unde

Dico tertio: Humanitas Christi, non solum dum ipse existeret in terris, sed etiam modo dum existit in caelis, est organum & instrumentum physicum divinitatis, ad causandam gratiam, & patranda miracula.

Probatur primò ex D. Thoma, qui variis

sti res autem futura, non potest dici remanere in aliquo suo effectu, utpote cum nullus sit talis effectus, quia omnis effectus presupponit existentiam suae causae, vel praesentem, vel praeteritam.

26 Obijcies secundò contra secundam conclusionem: D. Thomas in 3. dist. 16. quaest. 1. art. 3. dicit expressè nullam fuisse virtutem in Christi anima ad immutandam legem aut cursum naturae, siue ad patranda miracula, nisi per modum orationis, aut intercessionis: At hæc causalitas non est physica, sed moralis, ut constat: Ergo censet D. Thomas, Christum ut hominem non fuisse causam physicam, sed solum moralem, illorum miraculorum quæ edidit dum in terris existeret.

27 Respondet Cajetanus hic art. 2. quod Author doctor seipso correxit illud quod in sententiis docuerat, cum in isto articulo clarissimè concedat humanitati Christi ut unitæ Verbo Divino, & ex unione ad illud, vim instrumentalem ad omnes immutationes miraculosas, præterquam ad annihilationem, & idem est de creatione.

28 Verum necesse non est ad hanc solutionem recurrere, cum sine violentia literæ ille locus dupliciter exponi possit. In primis enim dici potest D. Thomam non loqui ibi de virtute ad faciendum miracula tam principali quàm instrumentali, sed solum de principali. Unde sensus verborum ejus solum est, quod nulla virtus fuerit in Christi anima ad principaliter patranda miracula, nisi moralis, per orationem, aut intercessionem; cum quo tamen stat quod habuerit in super virtutem physicam, non quidem principalem, sed instrumentalem ad illos effectus.

Vel aliter potest exponi ille locus, juxta doctrinam quam idem S. Doctor tradit hic art. 3. in corp. ubi ait quod anima Christi potest dupliciter considerari, uno modo secundum propriam naturam & virtutem, & hoc modo sicut non poterat immutare exteriora corpora à cursu & ordine naturæ, ita & non poterat immutare proprium corpus à naturali dispositione, quia anima habet secundum suam naturam determinatam proportionem ad proprium corpus. Alio modo potest considerari anima Christi, secundum quod est instrumentum unitum Verbo Dei in persona, & sic subdebatur ejus voluntati totaliter dispositio proprii corporis. Ex qua doctrina facillè intelligitur testimonium adductum ex tertio libro sententiarum, exponendum enim est de humanitate Christi secundum propriam naturam accepta, sic enim solum habet posse ad patranda miracula per modum orationis & intercessionis concurrere, in quo convenit cum sanctis, qualiter ordinariè operantur: si tamen consideretur humanitas Christi, ut conjuncta Deo, sic potest operari, & de facto operatur instrumentaliter physice plura opera miraculosa.

30 Obijcies tertio: Ex miraculis quæ Christus fecit dum existeret in terris, quædam patrata sunt per creationem, & alia per suspensionem concursus divini, quando enim in ejus baptismo miraculose apparuit columba, si vera columba fuit, per creationem producta est: obscuritas vero illa miraculosa Solis, quæ in ejus passione accidit, per subtractionem divini concursus facta fuit, Deus enim tunc denegavit Soli suum concursum ad illuminandum; & idem videtur dicendum de illo miraculo quod Christus fecit, cum super aquas ambulavit; illud enim non aliunde contigisse videtur, nisi ex subtractione divini concursus, quem tunc aquis denegavit, ne

A gravitarent, & descenderent. Sed neque ad creationem, neque ad suspensionem divini concursus, potest humanitas Christi tanquam instrumentum physicum assumi, ut docent communiter Thomistæ: Ergo saltem respectu illorum miraculorum, non potuit humanitas Christi esse instrumentum physicum, sed tantum morale.

Respondeo negando majorem, ad quam primam probationem, seu primum exemplum quod adducitur in contrarium, dicendum est columbam illam quæ apparuit in Jordane dum Christus baptizaretur, factam fuisse ex præcedente materia aeris, vel alterius elementi, adeo per creationem non fuisse productam.

B colligitur ex S. Thoma infra quaest. 39. art. 7. fine corporis, ubi exponens modum quo potest Deus columbam illam formare, ait ex Augustino: Non erat difficile verum corpus columbe siue aliorum columbarum ministerio figurare, sicut non fuit difficile verum corpus in utero Mariæ, siue viri ministerio fabricare, cum creatura corporea, & in ipsa materia semina ad formandum hominem, & in ipso mundo ad formandum columbam, imperio Domini volantesque ferret. Ex quibus patet, existimare S. Doctorem cum Augustino quem sequitur, sic fuisse formatam illam columbam, sicut formatum fuit corpus Christi in visceribus B. Virginis, quæ adeo illam non fuisse creatam, sed ex præcedente aeris vel alterius elementi materia productam.

C Ad secundum exemplum dicendum obervationem solis in morte Christi, non fuisse per subtractionem concursus divini, sed per interpositionem lune inter Solem & terram, ut Dionysio in Epist. ad Policarpum docet S. Thomas infra quaest. 44. art. 2. ad 2. ubi quatuor vel quinque miracula in tali eclipse contigisse observat, præterque ibidem sententiam Dionysii opinionem Origenis, existimantis illam obscuritatem provenisse ex positione alicujus densissimæ nubis inter Solem & terram: Quod etiam (siquit) alij Astrologi ubique terrarum tunc existentem crediderunt, quia non fuerunt solliciti de observatione eclipse, quia tunc tempus non erat, unde illam obscuritatem ex aliqua passione aeris accidere putarent. Sed in Aegypto ubi raro nubes apparent, propter asperitatem, permotus est Dionysius, & socij ejus, prædicta circa illam obscuritatem observarent.

D Ad tertium exemplum similiter dico, miraculum illud quod Christus fecit cum super aquas ambulavit, non contigisse ex subtractione divini concursus quem tunc Deus aquis denegavit, ne gravitarent, sed ex eo quod corpus Christi fuit tunc communicata dos agilitatis per modum transeuntis, qualiter etiam redoundant ex gloria animæ ad corpus in transfiguratione claritas per modum passionis transeuntis, ut docet S. Thomas infra quaest. 45. art. 2. his verbis: Ad corpus Christi in transfiguratione derivata est claritas à divinitate & anima ejus, non per modum qualitatis immanentis, afficientis ipsum corpus, sed magis per modum passionis transeuntis, sicut cum aer illuminatur à Sole. Unde ille fulgor tunc in corpore Christi apparens, miraculosus fuit, sicut & hoc ipsum quod ambulavit super undas maris.

E Obijcies quartò contra tertiam conclusionem: De ratione instrumenti physici est, ut contingat subiectum in quo debet recipi ejus effectus, est enim indistantia localis, seu contactus physicus, in omni agente physico, conditio necessaria ad agendum: Sed humanitas Christi modo

modò in cœlis existens, non contingit subiecta A
in quibus producit gratia, vel circa quæ in ter-
ris operationes miraculose fiunt, ut constat: Ergo
non concurrunt instrumentaliter physice ad illos
effectus. Eadem est difficultas de miraculis quæ
Christus edidit, dum esset in terris; non enim
physice contingebat Christus omnes homines
quos miraculose sanavit, vel mortuos quos ad
vitam revocavit: nam Matth. 8. solâ voce sana-
vit servum centurionis absentem, Joan. 4. sani-
cavit resurrexit filium Reguli distantem, & cap. 11.
voce revocavit animam Lazari existentem in
Lymbo, quod vox illa pertingere non potuit.

Respondeo primò, distinguendo Majorem: B
De ratione instrumenti physici est ut contingat
subiectum in quo debet recipi ejus effectus: si sit
instrumentum naturale, vel artificiale, concedo:
si sit instrumentum supernaturale, & divina vir-
tutis, nego. Hoc enim inter instrumenta primi &
secundi generis intercedit discrimen, quòd illa
debent necessariò contingere subiectum in quo
effectus ipsorum recipitur, non verò ista: ferra
enim v.g. aut dolabra debet contingere lignum
in quod ab artifice debet introduci forma artis,
& in illud deferre virtutem aut motionem illius,
sacramenta verò & alia divina virtutis instru-
menta, non debent necessariò physice contingere
subiectum in quo illorum effectus producit.
Unde D. Thomas 2. 2. quæst. 178. art. 1. ad 1. do-
cet Deum posse elevare interiorem hominis o-
perationem ad physice patranda miracula in re
externa & distante. Et 1. p. quæst. 64. art. 4 ad 2.
asserit Dæmones in aëre isto detentos, torqueri
ab igne inferni. asseritque Glossam Jacobi 3. di-
centem: *Dæmones portant semper ignem gehennæ,*
quocumque vadant. Ratio verò hujus discriminis
petitur ex eo: quod in instrumentis naturalibus
aut artificialibus, virtus causæ principalis non
ita est diffusa, ut per se ipsam possit immediatè
contingere passum, vel subiectum operis natura-
lis, aut artificiosi, quando illud est distans: virtus
autem Dei, ob ejus immensitatem, est omnibus
rebus intimè præsens & indistans; unde non est
necesse quod mediante instrumento illam defe-
rent, reddatur præsens subiecto in quo gratia
D vel alius effectus supernaturalis producit. Ali-
quale hujus rei exemplum habemus in naturali-
bus: æstimativa enim, licet sit tantum in capite,
operatur tamen in pede, ipsum tanquam instru-
mentum animæ sensitivæ movendo, ex eo quod
anima cui conjungitur, & quæ est causâ princi-
palis talis motus, formaliter in pede existat.
Cum ergo Deus, qui est causâ principalis pro-
ductiva gratiæ & miraculorum, omnibus rebus
præsens sit, potest humanitas Christi, ut instru-
mentum conjunctum ipsius, instrumentaliter
physice concurrere ad producendos illos effectus
in quibuscumque subiectis, etiam distantibus,
nec requiritur quod ea physice contingat.

Hæc solutio hand dubie probabilis est, & ve-
ram ac Thomisticam doctrinam continet, ut ta-
mè adhuc magis elucidetur, & difficultas propo-
sita penitus evacuetur, melius & clarius respon-
deri potest, distinguendo duplicem propinquitatem
vel contactum, nempe contactum suppositi, vel
rei quæ est instrumentum, & contactum virtutis,
& causalitatis, quâ actu cum causâ principali ef-
ficat: & dicendo quod quamvis ad rationem in-
strumenti physici (præsertim si sit instrumentum
divinæ virtutis) non sit necesse ut illud per se ip-
sum, seu per suam entitatem, attingat subiectum

vel effectum qui in eo producit, quia propin-
quitas agentis instrumentalis ad passum, est con-
ditio divinæ virtutis supplebilis; loquendo ta-
men de contactu virtutis & causalitatis, impli-
cat contradictionem instrumentum propriè &
in rigore physice causare, & quod simul cum
causalitate & virtute per eum derivata a causâ
principali, non tangat spiritualiter & virtualiter
passum. Unde S. Thomas infra quæst. 48. art. 6. ad
2. Passio Christi, licet sit corporalis, habet tamen spiri-
tualem virtutem ex divinitate unita, & ideo per spiri-
tualem contactum efficaciam fortitur. Et quæst. 56.
art. 1. ad 3. Resurrectio Christi est causâ efficiens nostræ
resurrectionis, virtute divinâ, cujus proprium est mor-
tuos vivificare: quæ quidem virtus præsertim at-
tingit omnia loca, & tempora; & talis contactus vir-
tualis sufficit ad rationem hujus efficientiæ, nempe in-
strumenti physici à Deo elevati. Quibus verbis
apertè docet de ratione instrumenti physici esse
quòd contingat passum, seu subiectum in quo
producit effectus ejus, saltem contactu vir-
tutis.

Ratio etiam id suadet: Non enim est intelligi-
bile, quod instrumentum aliquod physica effici-
entia producat effectum, quem neque propriâ
virtute, neque virtute ab agente principali de-
rivata contingit, quia instrumentum, etiam à
Deo elevatum, verè ac propriè agit & efficit, alio-
quin Deus se solo & sine instrumento totum effi-
ceret: Sed efficere nequit, si virtualiter non tan-
gat, quia agere est virtute activâ actu dare esse,
& ipsa productio & actualis efficientia, est vir-
tualis & realis contactus: Ergo implicat instru-
mentum aliquod physice agere, nisi saltem con-
tactu virtutis, passum, seu subiectum in quo de-
bet recipi ejus effectus, contingat. Unde ad ob-
jectionem in forma respondeo, distinguendo
Majorem. De ratione instrumenti est ut contin-
gat subiectum in quo debet recipi ejus effectus,
contactu suppositi, seu rei, nego Majorem: con-
tactu virtutis & causalitatis, concedo Majorem.
Similiter distinguo Minorem: Humanitas Chri-
sti modò in cœlis existens non contingit subie-
cta in quibus producit gratia & c. contactu sup-
positi, seu rei, concedo Minorem: contactu virtutis
& causalitatis, nego Minorem, & Consequentiam.

Obijcies quindò: Humanitas Christi eodem 38
modo concurrat ad productionem gratiæ & mi-
raculorum, quo ejus mors & resurrectio: Sed
nec mors nec resurrectio Christi sunt causæ in-
strumentales physica gratiæ & miraculorum:
Ergo nec ejus humanitas. Major est D. Thomæ
infra quæst. 48. art. 6. ubi docet omnia quæ ope-
rata est humanitas Christi circa nostram salu-
tem, præcipuè ratione passionis operatam esse,
& quæst. 56. art. 1. asserit nostram resurrectio-
nem esse effectum in genere causæ efficientis re-
surrectionis Christi. Minor verò suadetur:
Quod non est, nequit esse causâ physica alicujus
rei: Sed passio Christi, ejusque resurrectio, mo-
dò non sunt: Ergo nequeunt esse causâ physica
miraculorum, & gratiæ, aliorumque effectuum
supernaturalium qui nunc fiunt.

Huiusmodi argumento respondent aliqui 39
concessâ Majori negando minorem, ad cujus
probationem, negant Majorem, existimant e-
nim id quod non est, posse, de potentia Dei abso-
luta, physice causare: tum quia (inquiunt) exi-
stentia in causâ efficiente, requiritur solum ut
conditio necessaria ad causandum, subindeque
potest à Deo suppleri, sicut approximatio seu

contactus agentis ad passum, est conditio quam Deus potest supplere, ut in solutione precedentis objectionis dicebamus. Tum etiam, quia si aliqua ratione res non existens non posset causare, maxime quia id quod in se non existit, nec ratione sui potest agere, cum in se non sit nec ab alio ut instrumentum ad operandum assumitur. Sed hac ratio non convincit: Ergo & minor probatur: Licet id quod in se non est, non possit assumi ut instrumentum ab alio in cuius mensura non sit, non tamen impossibile videtur quod assumatur ab alio in cuius mensura est: Sed res futura, licet in propria mensura non sit, est tamen in mensura Dei, futurum enim est praeiens aternitati, quae est mensura Dei: Ergo à Deo potest assumi ut instrumentum physicum.

Confirmatur: Quod ratione sui non extenditur ad causalitatem alicujus termini, ut Dei instrumentum potest extendi, quia Dei causalitas ad talem terminum extenditur: Ergo pariter quod in se non existit, si tamen existit in mensura superiori Dei, quae extenditur ad futurum, ut instrumentum Dei, poterit extendi ad aliquid physicè causandum.

Hac tamen solutio sustineri nequit, potestque breviter confutari: Agere enim est actualitas causae efficientis: non prima: Ergo secunda, subindeque supponit esse, quod est prima actualitas.

Confirmatur: Quia calefactio est actio productiva caloris, & terminatur ad illum, debet in agente supponere calorem, vel formaliter, vel eminenter: Sed causalitas seu efficientia physica, est productiva existentiae, & terminatur ad illam: Ergo debet supponere esse in agente, & consequenter ad agendum semper requiritur & supponitur existentia.

Nec valet si dicas, quod agere necessario requirit existentiam, non in mensura propria, sed in mensura Dei, quae est aternitas. Nam contra est quod operatio quae est productio rei in hac mensura nostra creata, existit etiam in tali mensura: Ergo etiam prima actualitas rei agentis, nimirum existentia, debet esse mensurata eadem mensura. Unde

Ad primum fundamentum hujus solutionis respondetur, multoties requiri ad causalitatem alicujus causae aliquas conditiones essentialiter, & non solum ex natura rei, ut patet in apprehensione finis, quae quidem ad finalizandum, in probabiliiori sententia, solum est conditio, & tamen nec de potentia Dei absoluta potest moveri voluntas à fine, sine prava apprehensione illius: pariter ergo ad agendum physicè essentialiter requiritur existentia, subindeque à Deo suppleri non potest. De contactu autem jam dictum est, quod si loquamur de contactu suppositi, seu de approximatione agentis ad passum, non requiritur essentialiter ad agendum; contactus tamen virtutis, essentialiter est necessarius, cum claudatur essentialiter in actione per quam agens operatur, ut in solutione precedentis objectionis declaravimus.

Ad secundum, concessa Majori, nego Minorem, ad probationem, nego Majorem; quia implicat ex terminis, ut dictum est, quod agens operetur operatione mensurata mensura creata, nisi ipsum etiam tali mensura mensuretur: cum autem etiam assumatur à Deo ut instrumentum, debeat operari operatione mensurata mensura creata, consequens est id quod in se nullo modo

existit, non posse à Deo ut instrumentum assumi. Ad confirmationem, concessa Antecedente, nego. Consequentiam quia ut mox dicebamus, hoc ex terminis implicat, nulla verò est impeditio, quod aliqua res creata recipiat instrumentum aliquam, per quam ad aliquam operationem eleveatur, ad quam ex natura sua & virtute propria nequit peringere. Hac igitur solutio praetermissa.

Dicendum est, quod quando D. Thomas de passionem & resurrectionem Christi esse instrumenta nostrae salutis & resurrectionis, hoc debet intelligi de passione & resurrectione prout sunt quidam motus in fieri qui transiunt, sed secundum quod aliquo modo remanent in humanitate, ratione cicatricum, & scitum gloriae, quae in ea perseverant. Veluti dicunt, idcirco passio & resurrectio Christi dicuntur causae nostrae salutis & resurrectionis, quia humanitas Christi, ut per passionem & resurrectionem immutata, modificata, ac determinata, ad hos effectus praestandos à Deo instrumentum assumitur.

Obicies sextò: In humanitate Christi non est virtus sufficiens ad physicè causandam gratiam & alios effectus supernaturales: Ergo non causat illos physicè. Consequentia patet, probatur Antecedens. Nam vel talis virtus esset corporea, vel spiritalis? Non corporea, alias non posset subiectari in anima Christi, nec concurrere ad effectum spirituale, qualis est productio gratiae: neque etiam spiritalis, quia non potest recipi in corpore Christi, quidquid enim recipitur, ad modum recipientis recipitur, atque ad corporeum esse debet, si ejus subiectum sit corpus: Ergo &c.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem dico, virtutem constituentem humanitatem Christi in ratione instrumenti physici, esse spirituale, licet recipiatur in subiecto corporeo: Ratio est, quia licet virtus spiritalis ex natura sua permanens & completa, quae est ea quam habet causa principalis, neque recipi in subiecto corporeo, bene tamen illa quae ex natura sua est transiens & incompleta, qualis est virtus humanitatis Christi ad patrandum miracula, & causandam gratiam, utpote quae consistit vel in motione, vel in qualitate transiens, siue transeunte. Solutio desumitur ex D. Thoma infra quaest. 62. art. 4. ad 1. ubi proposita eadem objectionem, sic respondet: Ad primum dicendum quod virtus spiritalis non potest esse in receptiva, per modum virtutis permanentis & completa: nihil tamen prohibet esse in corpore virtutem spiritualement instrumentalem, in quantum scilicet corpus potest moveri ab aliqua substantia spiritali ad aliquam effectum spiritualement inducendum, iuxta quam conditionem debet similiter distingui illud axioma, Quidquid recipitur, ad modum recipientis recipitur, & concedi, si illud quod recipitur sit permanens; negari verò si sit solum virtus transiens. De quo fufius in Tractatu de sacramentis.

§. III.

Corollarium notatu dignum.

EX dictis inferes, gratiam miraculorum in Christo, non fuisse virtutem aliquam, seu qualitatem permanentem habitualiter in illo, sed qualitatem naturae suae finentem & transeuntem, quamvis propter dignitatem subiecti, in eo fuerit per modum habitus.

Prima pars hujus corollarii patet ex dictis.

Nam gratia miraculorum, seu vis patranda miracula, humanitati Christi collata, non est virtus principalis, sed instrumentaria, ipsam ele-
vans ac reddens potentem ad patranda miracu-
la: Atqui vis instrumentaria non est qualitas ex
natura sua permanens, sed fluens & transiens,
ut docent Philosophi 2. phylis. Ergo & vis pa-
trandi miracula humanitati Christi collata.

Dices Christi humanitati in ordine ad mira-
cula est tribuenda perfectissima virtus instru-
mentaria possibilis, hoc enim exigere videtur
infinita dignitas ipsius Christi: Sed possibilis est
virtus instrumentaria de se permanens ad mira-
cula efficienda: Ergo illa humanitati Christi co-
cedi debet. Major videtur certa, Minor proba-
tur. Character est potestas & virtus permanens
in anima, ut dicemus in Tractatu de Sacramen-
tis: Sed ille est vis instrumentalis ad efficienda
sacramenta, & convertendum panem in corpus
Christi: Ergo possibilis est virtus instrumentaria
de se permanens ad miracula facienda.

Respondetur primò distinguendo Majorem:
Tribuenda est Christo perfectissima virtus in-
strumentaria possibilis, secundum potentiam
Dei absolutam, nego: secundum potentiam ordi-
nariam, concedo: ut enim sæpe diximus, non
est necesse ponere in Christo omnem majorem
perfectiorem ei possibilem secundum poten-
tiam Dei absolutam, alias oporteret ponere
gratiam habitalem in illo in perfectiori gradu
quam de facto illam habuit, cum potuisset ejus
gratia esse magis intensa: similiter secundum
scientiam inditam omnia debuisset cognoscere
per unam speciem, quia hæc species non vide-
tur impossibilis, quæ tamen communiter ne-
gantur: Sed sat est illi tribuere omnem mayo-
rem perfectiorem possibilem de potentia ordi-
naria, quæ est sufficiens ad intrinsecum orna-
tum ipsius humanitatis, & ad finem Incarnatio-
nis, atque accommodata suavi dispositioni di-
vine providentiæ: licet autem gratis admira-
tur posse dari virtutem instrumentariam ad mi-
racula, de se permanentem, tamen hoc non ef-
fet secundum potentiam Dei ordinariam, sed
absolutam.

Respondetur secundò, datâ Majori, negando
Minorem, nam ut ait D. Thomas 2. 2. quæst.
178. art. 1. ad 1. impossibile est dari aliquam
qualitatem ad faciendam miracula: quod intelli-
gendum est (ut interpretatur Capreolus) de
qualitate de se & ex natura sua permanenti,
non verò de qualitate viali & transeunte. Unde
ad exemplum quod in contrarium adducitur,
dicendum est characterem non esse virtutem in-
strumentalem completè & in actu secundo, sed
incompletè & in actu primo, quatenus per il-
lum Sacerdos constituitur in aptitudine, ut re-
cipiat virtutem instrumentalem, & elevatio-
nem à Deo, seu motionem agentis principalis,
per quam ministerialiter & instrumentaliter o-
peratur, ut in Tractatu de Sacramentis latius
exponemus. Unde character est forma perma-
nens, non quia est virtus instrumentaria, sed
quia per illum tanquam per participationem
Sacerdotii Christi sanctificantur atque depu-
tantur fideles divino cultui: omnis autem san-
ctificatio quæ fit per Sacerdotium Christi, est
perpetua, re consecrata manente; est enim Sa-
cerdotium Christi æternum, secundum illud
Psalmi 109. Tues Sacerdos in æternum.

Secunda pars corollarii, quæ asserit virtutem

Tom. IV

A patranda miracula in Christo, quamvis ex se &
natura sua fuerit transiens, per accedens tamen,
ob dignitatem subiecti, in eo fuisse ad modum
habitus, & permanentem breviter suadet. Ad
perfectiorem Christi pertinebat, virtutem in fa-
ctivam miraculorum esse in eius humanitate
perfectissimo modo: Sed perfectus est illam ha-
bere permanentem, & ad modum habitus, quam
transeunt, & per modum dispositionis: Ergo
Christus virtutem illam ex se & ex natura sua
transeunt, habuit permanentem & per modum
habitus: Sicut supra disputatione 12. articulo 5.
dicebamus, quod licet donum prophetiæ detur
communiter per modum motionis & concus-
sionis transeuntis; in Christo tamen, ratione
conjunctionis animæ ejus ad Verbum, fuit per-
manentem, & per modum habitus: unde sicut ob
hanc rationem Christus prophetabat, quando
volebat, ita poterat efficere miracula, quoties,
& quando volebat, semperque ad ea patranda
paratam habebat assistentiam & concursum di-
vine omnipotentis, ut articulo precedenti an-
notavimus.

Dices, Qualitas quæ secundum se & quoad
suam substantiam est transiens, etiam quoad
modum debet esse talis, cum modus essendi
proportionetur ipsi substantiæ rei: Ergo si virtus
patranda miraculorum in Christo, secundum se
& quoad suam substantiam, fuerit transiens, et-
iam quoad modum & statum debuit esse talis.

Respondetur negando Majorem, non enim
repugnat quod aliqua qualitas sit quoad sub-
stantiam transiens, & quoad modum perma-
nens: ut enim dicitur in Logica, capite de quali-
tate, datur qualitas, quæ quoad substantiam est
dispositio, seu de facili mobilis à subiecto, &
quoad modum est habitus, seu à subiecto diffi-
le mobilis, ut habitus opinionis in hæreticis: si-
cut è contra datur qualitas, quæ quoad substan-
tiam est habitus, & quoad modum est disposi-
tio, ut scientia quæ est in tyrone. Sicut ergo
Theologi docent lumen gloriæ collatum Paulo
in raptu per modum transeuntis, fuisse naturā
suā permanentem, atque habitum: ita pariter ex
adverso nos dicimus, donum miraculorum ani-
mæ Christi collatum, quamvis fuerit qualitas
naturā suā transiens, in Christo tamen, ob digni-
tatem subiecti, & ratione conjunctionis animæ
ejus ad Verbum, fuisse permanentem, & habuisse
modum & statum habitus.

DISPUTATIO XX.

De Impeccabilitate Christi.

Ad Questionem 12. D. Thomæ.

Hactenus egit sanctus Doctor de perfe-
ctionibus humanitatis assumptæ, nunc
agere incipit de defectibus ejusdem na-
turæ, & primò de illis quæ ad corpus pertinent,
quod facit questione decimā quartā, deinde de
illis quæ spectant ad animam, quod præstat qua-
stione decimā quintā. Sed quia circa primum
nulla occurrit difficultas hic discutienda, ad se-
cundum progrediemur, & de impeccabilitate
animæ Christi sequentibus articulis differe-
mus.

Kkkk 2

ARTI-